

Tullin valvonnan vuosijulkaisu 2021

TULLI

Sisältö

- 3 Securitas via collaboratore – haaste vai mahdollisuus?
- 4 Rikostilanteesta
- 9 Operaatio Opson IX paljasti väärennetyjä elintarvikkeita
- 11 Elintarvikepetosten torjuntaa Tullissa
- 12 Tullilaboratorio turvaa kansalaisten terveysturvallisuutta
- 13 Kasvinsuojeluaineiden jäämiä edelleen paljon
- 14 Läpivalaisutoiminnan kehittäminen itäraajalla
- 14 Uusiin valvontalaitteisiin haetaan rahaa komission CCEI-rahastolta
- 15 Tullille itsenäisempi rooli eläinterveyden valvonnassa
- 16 Verkosta tilatuissa lääkeaineissa paljon riskejä
- 17 Lääkerikosten määrä edelleen korkea
- 18 Järjestäytynyttä nuuskan salakuljetusta
- 20 Kansainvälinen Anom-operaatio
- 24 3D-tulostetuista osista rakennettiin ampuma-aseita
- 26 Koronan vaikutukset Tullin valvontatyöhön
- 28 Rikostilastot

Vastaava päätoimittaja
Rakshit Sami

Päätoimittaja
Hirvonen Esko

Toimitussihteeri
Piirainen Angelika

Kuvat
Lehtikuva
Tulli
Yhteistyökumppanit

Tilastot
Soini Saila

Kielenhuolto
Pajukallio Outi
Turkama Kati
Vartiainen Vilma

Taitto
Suominen Eija

Julkaisija
Tullin valvontaosasto

Toimitus
Hulkkonen Jussi
Jokela Jaana
Kallio Janne
Kangas Paula
Kastikainen Sami
Kunnari Tuomo
Käsnänen Arja
Lyytikäinen Mikko
Mansikkamäki Timo
Neffling Jonna
Petrell Sarianna
Sainio Pirjo

Sulander-Seppänen Tiia
Tyttö Saulo
Vanhala Mikko

Kirjapaino
Punamusta Oy

ISSN 2242-3265

Securitas via collaboratore – haaste vai mahdollisuus?

Juuri kun tuntuu, että maailma ympärillä ei voisi enää yllättävämminkin ja nopeammin muuttua, tulee uusia muutoksia... Iso osa – ehkä jopa suurin osa – muutoksista on sellaisia, joihin Tulli pysyy vain reagoimaan, koska näkymää tulevaan ja siten myös näkymää tulevaan valmistautumiseen ei ole riittävästi. Miksi tilanne on tällainen Tullin näkökulmasta? Siksi, koska meihin (lue: tullilaisiin, Tullin toimintoihin, tulliviranomaisiin) voimakaastikin vaikuttavat muutokset ympärillämme, toimintaympäristössämme ja sääntelykehysesämme tapahtuvat pääasiassa siten, ettei Tulli ole mukana niissä ytimissä, joissa muutosta valmistellaan tai muutokseen varaudutaan ennakolta. Ja koska emme ole mukana määrittelemässä tulevaisuutta, olemme siinä joukossa, joka vain reagoi tulevaisuuden muutoksiin – ja siten on usein ”vähän myöhässä”.

Ei reaktiivisuus ja varautumisen kannalta ”vähän myöhässä” oleminen ole pelkästään organisatorinen heikkous (tai kuten nykyään kuuluu sanoa: ”kehittämialue”), koska sillä pystyy samalla myös välttämään ns. kaiken maailman hömpötykset ja ohimenevät muutujutut. Ei varsinkaan, jos organisaatiolla on riittävästi resilienssiä, riittävä kyky reagoida ketterästi yllätyksiin ja riittävä ymmärrys viedä yllätyksestä opitut asiat osaksi tulevaa normaalitoimintaa.

Mitä hyötyä on sitten tarkastella tai yrittää tarkastella kaukaa viisaasti tulevaa ja valmistautua ennakoivasti mahdollisiin muutoksiin, vaikka siihen saatettaisiin ”hukata” voimavaroja merkittävästikin? Tällöin muutokset eivät ainakaan tule yllätyksinä, vaan joko loogisena seuraavana vaiheena tai ainoastaan uutena tehtävänä, joiden tulemisista ja menemisistä harvoin jää edes muistijälkeä.

No miten tämä sitten liittyy meihin? Ja pitikö nyt sitten olla ennakoiva vai ”vähän myöhässä”? Tulli, joka perinteisesti on ollut kauppapoliittinen toimija ja merkittävä veroviranomainen, on nykyisin jo isoilta osin – ja tulevaisuudessa entistä vahvemmin – kansallinen valvontaviranomainen ja kansallinen lainvalvontaviranomainen. Ja tämän viranomaisen analyttiseen osaamiseen ja kykyyn tehdä konkreettista valvontatyötä koko valtakunnan alueella ja erityisesti valtakunnan rajoilla tukeutuvat kaikki muut viranomaiset (samoin kuin ns. perinteinen tullitoiminta).

Tukeutuvat jos tukeutuvat... Itse ainakin uskon, että muut viranomaiset tukeutuvat varmasti sellaiseen viranomaiseen ja yhteistyökumppaniin, jolla on paitsi kyky reagoida muutoksiin, myös halu ja kyky olla vaikuttamassa ennakoivasti päätöksenteon ytimissä, jotta muutokset ovat järkeviä ja tosielämässä toteutettavissa. Mistä tällainen ”halu ja kyky” sitten syntyy organisaatiolle? Sen pohjan muodostaa kova ammattitaito ja laadukas työ sekä ammattiyhteistyö, joilla vakuutetaan muut ja osoitetaan, että meitä kannattaa kuunnella. Meitä kannattaa kuunnella silloinkin, kun me emme vain huuda tullaksemme kuulluksi, vaan meiltä tullaan myös erikseen kysymään!

Pystyn tunnistamaan edellä kuvailemieni muutosten olevan käynnissä ja jatkuvia – sekä sen, että Tullia kuunnellaan aiempaa enemmän (lue: arvostetaan), koska pystymme tuottamaan lisäarvoa muille viranomaisille sekä sitä kautta laajasti koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Tällaisia konkreettisia tilanteita pystyisin luettelemaan lukuisia koko 2000-luvun ajalta, mutta viime aikoina niitä on tullut vastaan kiihtyvällä tahdilla. Huolehditaan siis meidän tontistamme ja hoidetaan omia ja muiden asioita siten, että voimme aidosti tuntea tuottavamme yhteistyöllä turvallisuutta. Tällöin meitä myös pyydetään mukaan ytimiin – ja erityisesti tällöin meitä kuunnellaan.

Kiitos kaikille taas kerran kuluneesta vuodesta – olette venyneet ja tehneet uskomattoman suorituksen näissä aivan poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Laskiaistiistaina 2022

Sami Rakshit
valvontaosaston johtaja

Rikostilanteesta

Tullin päätehtäviin kuuluu kansalaisten, yhteiskunnan ja ympäristön suojaaminen. Tätä tehdään muun muassa varmistamalla tavaroiden turvallisuus ja ulkomaankaupan oikeellisuus sekä torjumalla rajat ylittävää rikollisuutta.

Koronapandemian lisäksi kansalaisten terveyttä ja turvallisuutta vaaransivat vuonna 2021 muun muassa kiellettyjen aineiden salakuljetus, elintarvikepetokset, jäterikollisuus, 3D-aseteknologian kehitys ja darknetin laiton kauppa. Kansalaisten terveysturvallisuuden varmistaminen on yksi Tullin tärkeimmistä tehtävistä, ja tähän on suunnattu erityisiä resursseja.

Rikollinen toiminta ujutetaan usein osaksi yhteiskunnan rakenteita harjoittamalla sitä laillisen yritystoiminnan suojassa.

Uusi teknologia haastaa rikostorjuntaa

Rikollisuus kansainvälistyy ja käyttää yhä edistyneempää teknologiaa. Rikollinen toiminta ujutetaan usein osaksi yhteiskunnan rakenteita harjoittamalla sitä laillisen yritystoiminnan suojassa. Rikollistahot tuntevat lainsäädännön ja hyödynävät muun muassa ulkomaankaupan rakenteita ja tullausprosesseja. Korona-aikana rikollinen toiminta on kohdistunut uusiin kansainvälisiin toimitusketjuihin ja logistisiin ratkaisuihin sekä pandemiatuotteisiin. Poikkeustilanne on myös tarjonnut mahdollisuuksia uudenlaisiin talousrikoksiin.

Rikostorjunnan haaste on pysyä mukana digitalisoituvan ja monimutkaistuvan toimintaympäristön kehityksessä. Esimerkiksi huumausainerikollisuudessa hyödynnetään vahvasti salattuja viestintäkanavia ja päätelaitteita, uusia maksuliikenneinnovaatioita sekä ratkaisuja, jotka mahdollistavat todisteiden automaattisen hävittämisen. Vuoden 2021 aikana viranomaiset onnistuivat murtautumaan useisiin rikollisten käyttämiin viestintäjärjestelmiin. Kansainvälisessä Anom-operaatioissa kehitetyn valeviestisovelluksen avulla Tulli teki Suomessakin mittavia huumausainetakavarikoita.

Tullin toimintaa kohdistettiin onnistuneesti

Kiellettyjen aineiden ja rajoitusten alaisten tuotteiden salakuljetus henkilöliikenteessä on vähentynyt, kun matkustajaliikenne on korona-aikana ollut vähäistä. Sen sijaan näiden tuotteiden laiton maahantuonti posti-, pikarahti- ja rahtiliikenteessä on lisääntynyt. Raskas tavaraliikenne on kulkenut normaalisti, ja varsinkin kaupallista rekkaliikennettä on käytetty huumausaineiden, nuuskan, savukkeiden ja alkoholin laittomassa maahantuonnissa Suomeen.

Matkustajamäärän romahtamisen myötä myös tullirikosten kokonaismäärä jatkoi vuonna 2021 laskuaan. Vuonna 2021 Tullin tietoon tuli kaikkiaan 5 402 rikosasiaa, mikä on reilut 1 200 rikosta edellisvuotta vähemmän. Etenkin veropetosten ja lääkerikosten määrät ovat laskeneet. Kun matkustajaliikennettä on vähemmän, veropetoksiakin paljastuu vähemmän. Myös perusmuotoisten huumausainerikosten määrä postiliikenteessä on laskenut jo muutaman vuoden ajan. Tähän on vaikuttanut se, että Tulli on onnistunut puuttumaan merkittävästi huumausaineiden verkkokauppaan.

Vuonna 2021 Tullin rikostorjunnan vaikuttavuuden tulos oli korkea, yhteensä 70 miljoonaa euroa. Tästä suurin osa, 32 miljoonaa euroa, muodostui takaisin saadusta rikoshyödystä. Hyvä tulos kertoo Tullin toiminnan onnistuneesta kohdentamisesta.

Kansainvälisiä rikosilmiöitä rantautuu Suomeen

Rikollisten aseellinen varustautuminen on lisääntynyt Euroopassa. Myös Suomessa on havaittu aseistautumista. Tulli takavarikoi vuonna 2021 aseita edellisvuoden tapaan runsaasti, yhteensä 491 kappaletta. Aseista valtaosa oli kaasuaaseita, joita on viime vuosina valvottu tehostetusti. Kaasulla toimivat aseet ovat suosittuja, koska ne eivät vaadi lupaa ja ovat helposti muunnettavissa ampuma-aseiksi. Kaasuaaseita takavarikoitiin muun muassa Tšekistä ja Virosta tulleesta postiliikenteestä sekä Ruotsista ja Virosta tulleilta matkustajilta. Tuliaseita takavarikoitiin vuonna 2021 aiempia vuosia enemmän, 56 kappaletta. Niitä löydetään eniten kotietsinnöillä muiden rikosten tutkinnan yhteydessä.

Tulli paljasti keväällä 2021 ensimmäisen 3D-tulostettujen aseiden pajan Suomessa. Tampereella sijaitseva kiinteistö oli suunniteltu

nimenomaan aseiden rakentamista varten. Tulli takavarikoi asepajasta kaksi toimivaa konetuli-asetta sekä runsaasti aseiden osia ja ampumatarvikkeita. Vastaavia asepajoja on löydetty muun muassa Espanjasta.

Elintarvikeketjun rikollisuus on kansainvälinen ilmiö, joka näyttäytyy monenlaisena rikollisena toimintana myös Suomessa. Toiminta on järjestäytyntä ja tuottavaa, ja kiinnijäämisriski ja sanktiot pieniä. Ilmastonmuutos ja koronapandemia ovat tarjonneet rikollisille uusia mahdollisuuksia tehdä voittoa. Elintarvikepetoksissa esimerkiksi tuotteen alkuperämaa ja raaka-aineet on ilmoitettu tahallisesti väärin. Taloudellista hyötyä on voitu tavoitella myös jättämällä lakisääteisiä maksuja suorittamatta esimerkiksi maahantuonnin yhteydessä. Tulli on tutkinut muun muassa ravintolisiin, marjoihin ja lihatuotteisiin liittyviä väärinkäytöstapauksia.

Suuret tuotot ja pienet riskit houkuttelevat myös ympäristörikoksiin. Tämä voi lisätä osana liiketoimintaa harjoitettua järjestäytyntä ympäristörikollisuutta myös Suomessa. Ilmiö on kytköksissä harmaaseen talouteen, sillä esimerkiksi jäterikollisuutta hyödynnetään rahanpesuun. Jätebisneksessä eurooppalaisten jätteet nähdään Aasiassa raaka-aineena ja Afrikassa usein käytettynä tuotteena, jolle löytyy markkinat. Suomesta on kuljetettu muun muassa rakennusjätettä ja romuautoja laittomasti ulkomaille. Koronapandemian aikana kotitalousjätteen määrä on

kasvanut maailmanlaajuisesti, mikä saattaa lisätä talous- ja elektroniikkajätteen käsittelyyn ja kuljetukseen liittyviä väärinkäytöksiä.

Uhanalaisiin ja suojeltuihin eläin- ja kasvilajiin liittyvät rikostapaukset ovat viime vuosina lisääntyneet Euroopassa. Tapausten kirjo on moninainen. Järjestäytyntä rikollisuus on laajentanut toimintaansa esimerkiksi laittomaan kalastukseen ja kalatuotteiden salakuljetukseen. Linnunmunien keräily ja laittomat lintutarhat ovat myös lisänneet suosiotaan Pohjoismaissa. Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien kaupassa liikkuu suuria rahasummia.

Elintarvikepetokset sekä ympäristö- ja luonnonsuojelurikokset ovat kansainvälisesti merkittäviä ilmiöitä. Niihin liittyy erilaisia rikoksia, jotka aiheuttavat välitöntä uhkaa ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle. Vaikka tällaisia rikosjuttuja kirjataan Tullissa vuosittain vähän, tapaukset ovat usein isoja ja vaativat laajaa kansainvälistä tutkintaa.

Huumausainerikoksia edellisvuotta enemmän

Tullin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä oli vuonna 2021 hieman edellisvuotta korkeampi. Tulli paljasti yhteensä 1 543 huumausainerikosta, joista 285 oli törkeitä. Törkeitä huumausainerikoksia oli enemmän kuin edellisena vuonna, ja törkeän tekemuodon raja ylittyi eri-

tisesti kokaiini-, amfetamiini- ja marihuanataka-varikoissa. Pääosin postiliikenteestä paljastuvien perusmuotoisten huumausainerikosten määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Huumausaineiden käyttö- ja valmistelukokoksia tuli ilmi edellisvuotta enemmän.

Suomi on osa eurooppalaisia huumausainemarkkinoita. Lainvalvontaviranomaisten tutkimat suuret huumejutut osoittavat, että huumausainekauppa on ammattimaista ja suurelta osin järjestäytyneiden rikollisryhmien käsissä. Suomalaisilla toimijoilla on vakiintuneet yhteistyösuhteet etenkin Viron, Liettuan, Alankomaiden ja Espanjan huumeita myyviin rikollisorganisaatioihin. Ulkomaalaisten epäiltyjen osuus törkeissä huumausainerikoksissa oli vuonna 2021 noin 45 prosenttia.

Korona-aika ei ole vaikuttanut Suomen huumausainetilanteeseen. Toisin kuin muissa EU-maissa, huumeita on Suomen katu- ja verkokaupassa ollut saatavilla normaaliin tapaan ja aineiden hinnat ovat pysyneet lähes ennallaan. Vähäisen henkilöliikenteen takia huumeiden salakuljetus posti-, pikarahti- ja rahtiliikenteessä on kasvanut. Rikollisryhmät ovat hyödyntäneet etenkin raskasta tavaraliikennettä. Suomeen huumeita salakuljetetaan erityisesti laiva- ja lentoliikenteessä Baltiasta ja läntisestä Euroopasta. Aineita tuodaan maahan myös Ruotsin kautta varsinkin pohjoisen maarajan yli. Lisäksi isoja huumausainelähetyksiä sisältäviä posti- ja pikakuriirilähetyksiä tulee muun muassa Saksasta ja Hollannista. Suomea on käytetty myös huumei-

den ja niiden lähtöaineiden kauttakulkumaana Aasiasta Eurooppaan.

Pimeän verkon huumausainekauppa on ollut murroksessa sen jälkeen, kun sekä viranomaiset että sivustojen ylläpitäjät ovat sulkeneet useita suosittuja kauppapaikkoja. Kansainvälinen huumeikauppa näyttää osittain hajautuneen erilaisille sähköisille alustoille. Suomessakin huumausainemarkkinat ovat pirstoutuneet ja muuttuneet epävakaisiksi. Suomen verkko- ja lautakaupassa on tapahtunut nopeita muutoksia, ja huumausaineiden kauppa vaikuttaa siirtyneen yhä enemmän pikaviestimiin ja alueellisiin myyntiryhmiin. Pimeän verkon huumeikaupassa maksuvälineenä on yleistynyt vaikeasti jäljitettävä kryptovaluutta Monero.

Ennätysmäärä kokaiinia ja huumelääkkeitä

Vuonna 2021 Tulli takavarikoi huumausaineita yhteensä 710 kiloa. Edellisvuotta hieman pienempi luku selittyy sillä, että khatin takavarikkomäärä on edelleen laskenut. Khatia takavarikoitiin 150 kiloa vähemmän kuin vuonna 2020, yhteensä 276 kiloa. Koronarajoitusten seurauksena khatia ja hasista ei ole enää tullut juurikaan maahan lentomatrustajien mukana. Hasista saatiin niin ikään takavarikkoon vain vähän, yhteensä alle neljä kiloa.

Kokaiinia takavarikoitiin vuonna 2021 ennätysmäärä, 55 kiloa. Määrä koostui suurilta osin kahdesta isosta takavarikosta. Terveiden ja hyvin-

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen jätevesitutkimusten mukaan kokaiinin käyttö on viime vuosina lisääntynyt Suomessa huomattavasti.

voinnin laitoksen jätevesitutkimusten mukaan kokaiinin käyttö on viime vuosina lisääntynyt Suomessa huomattavasti. Isot takavarikot ovat todennäköisesti aiheuttaneet tilapäisiä häiriöitä aineen saatavuudessa, mutta kokaiinin käyttö pysyi silti vuonna 2021 ennätyksellisellä tasolla. Kulutus on suurinta isoissa kaupungeissa, mutta kansainvälisessä vertailussa edelleen keskimääräistä vähäisempää. Kokaiinia salakuljetetaan Suomeen muun muassa rekoissa ja lentomatustajien mukana.

Marihuanaa takavarikoitiin edellisvuoden tapaan runsaasti, 262 kiloa. Marihuanaa tuodaan Suomeen kaupallisessa tavaraliikenteessä, pikarahtilähetyksinä sekä matkustajaliikenteessä. Monissa tapauksissa marihuanan lähtömaana on Espanja, josta rikollisorganisaatiot johtavat salakuljetustoimintaa muualle Eurooppaan.

Tulli takavarikoi amfetamiinia ja metamfetamiinia yhteensä 81 kiloa. Määrä oli lähes kaksinkertainen edellisvuoteen verrattuna. Metamfetamiinia tästä oli noin puoli kiloa. Metamfetamiinin osuus Suomen huumausainemarkkinoilla on tällä hetkellä pieni. Lisäksi takavarikkoon saatiin viisi litraa amfetamiiniöljyä, josta olisi voitu valmistaa noin 13 kiloa amfetamiinia. Amfetamiinilla on vankka asema Suomessa, ja kysyntää riittää. THL:n jätevesitutkimukset osoittavat sen käytön kuitenkin laskeneen vuoden 2020 huippuluvuista. Amfetamiinin valmistusmaa on usein Alankomaat. Ainetta tulee Suomeen muun muassa meritse Virosta ja Ruotsista.

Huumelääkkeitä takavarikoitiin vuonna 2021 ennätysmäärä, yhteensä 433 550 kappaletta. Kokonaismäärää nosti huomattavasti yksittäinen tapaus, jossa raskaasta tavaraliikenteestä takavarikoitiin noin 250 000 bentsodiatsepiinitablettia. Huumelääkkeitä tuli maahan runsaasti myös postilähetyksinä ja jonkin verran matkustajaliikenteessä. Buprenorfiinivalmiste Subutexin määrä oli jälleen korkea – sitä saatiin takavarikkoon 41 110 kappaletta. Subutexin pääasiallinen lähtömaa on edelleen Ranska, josta sitä salakuljetetaan Suomeen maa- ja meriteitse.

Muista huumausaineista LSD:tä takavarikoitiin runsaasti, kaikkiaan 9 890 käyttöyksikköä. Heroiinia jäi Tullin takavarikkoon 100 grammaa, mikä on lähes yhtä pieni määrä kuin aiempina vuosina.

Ekstaasia takavarikoitiin selvästi edellisvuotta vähemmän, yhteensä 53 920 tablettia. Samoin kuluttajamarkkinoilla kiellettyä GBL:ää takavarikoitiin vähemmän kuin vuonna 2020, yhteensä 162 litraa. Uusia psykoaktiivisia aineita löydettiin Tullilaboratorion tilastojen mukaan 4,2 kiloa. Näistä suosituin näyttää olevan alpha-PHP, jota havaittiin noin 1,5 kiloa. Synteettisten ja jauhe-
muotoisten aineiden lisäksi Tulli löysi 16,5 kiloa *Mitragyna speciosa* -sukuun kuuluvaa kratomkasvia, joka sisältää keskushermostoon vaikuttavaa ainetta mitragyniinia.

Nikotiinipusseja takavarikkoon valtava määrä

Tullin kirjaamien lääkerikosten ja -rikkomusten kokonaismäärä oli 931, mikä oli edellisvuotta reilusti pienempi. Lääkkeitä takavarikoitiin vuonna 2021 kuitenkin yhteensä yli 1,5 miljoonaa kappaletta. Luku nousi yli miljoonalla edellisestä vuodesta isojen nikotiinipussien takavarikkojen takia. Yli 4 mg nikotiinia sisältävät annospussit luokitellaan lääkkeiksi ja vaativat reseptin. Pääasiassa nikotiinipussit tulevat maahan Ruotsista postilähetyksinä, mutta niitä tuodaan myös maitse Tornion kautta sekä laivaliikenteessä. Nikotiinipussien tuontia on havaittu myös Viron liikenteestä ja postilähetyksistä muista Baltian maista.

Nikotiinivalmisteiden lisäksi takavarikoitiin runsaasti muun muassa erektiolääkkeitä, antibiootteja ja kannabidiolia. Tulli takavarikoi myös esimerkiksi loislääkkeenä käytettävää ivermektiinia, jonka väitetään auttavan koronaviruksen oireisiin. Varoituksista huolimatta suomalaiset kuluttajat ovat korona-aikana tilanneet entistä enemmän lääkkeitä netistä. Netistä tilattujen valmisteiden vaikuttavat aineet tai muut ainesosat saattavat olla vääriä, tehottomia, epähygieenisia tai jopa terveydelle vaarallisia.

Valtaosa lääke- ja dopingaineisiin liittyvistä yksittäisistä rikoksista ja rikkomuksista paljastetaan posti- ja kuriiriliikenteestä.

Tulli paljasti vuonna 2021 eniten dopingrikoksia viiteen vuoteen, yhteensä 250 kappaletta. Eri-tyisesti perusmuotoisten dopingrikosten määrä kasvoi. Törkeitä dopingrikoksia kirjattiin 22 kappaletta, mikä on lähes sama määrä kuin vuonna 2020. Takavarikoitujen dopingaineiden määrä jäi kuitenkin edellisen vuoden tapaan pieneksi ja oli

21 610 tablettia tai ampullia. Yleisimmät takavarikoidut aineet olivat testosteroni, anaboliset steroidit ja dehydroepiandrosteroni (DHEA).

Valtaosa lääke- ja dopingaineisiin liittyvistä yksittäisistä rikoksista ja rikkomuksista paljastetaan posti- ja kuriiriliikenteestä, lähinnä Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaanpostista. Myös ajoneuvo-, lento- ja laivaliikenteessä tulee ilmi yksittäisiä tapauksia. Suurimmat takavarikot tehdään yleensä rikostapausten tutkinnan yhteydessä. Lääke- ja dopingaineiden salakuljetuksessa Suomea käytetään sen maantieteellisen aseman ja hyvien liikenneyhteyksien takia kauttakulumaana. Tulli on viime vuosina paljastanut useita isoja tapauksia, joissa lääke- ja dopingaineita on laittomasti kauttakuljetettu, tullivarastoitu tai valmistettu.

Suurin osa Tullin viime vuosina tutkimista veropetoksista on liittynyt nuuskan salakuljetukseen ja laittomaan kauppaan.

Yrittäjätoiminnan ja tullimenettelyiden hyväksikäyttöä

Koronapandemian aikana Tullin tutkimien talousrikosten määrä on vähentynyt lähes kaikkien rikosnimikkeiden kohdalla. Myös haltuun saadun omaisuuden määrä talousrikosasioissa on laskenut matalaksi. Vuonna 2021 Tulli kirjasi yhteensä 91 uutta talousrikosilmoitusta ja päätökseen saatiin 122 talousrikosasian tutkinta. Talousrikoksissa hyödynnetään usein laillisen liiketoiminnan rakenteita ja tullimenettelyitä. Rikolliset käyttävät toiminnassaan muun muassa peiteyrityksiä ja keksittyjä laskutusketjuja sekä kierrättävät tavaraa ja tullauspapereita.

Talousrikoksiksi luokiteltuihin törkeisiin veropetoksiin sisältyi savukkeiden, alkoholin ja nuuskan laitonta maahantuontia sekä tapauksia, jotka liittyvät valmiste- ja arvonlisäveroihin, polkumyynnitulleihin sekä tullivarastointiin. Immateriaalirikosten ja tuotevääreännösten määrät ovat pysyneet vähäisinä. Ulkomaisissa verkkokaupoissa on paljastettu muun muassa koronatuotteiden vääreännöksiä, kuten suojavälineitä, lääkkeitä ja rokotteita. Suomalaisten pimeän verkon markettien ja myyntilautojen tarjonnassa ei kuitenkaan ole juuri näkynyt koronatuotteita.

Nuuskan takavarikkomäärä jatkoi kasvuaan

Edellisvuoden tapaan Tullin tutkimien veropetosten määrä laski huomattavasti kansainvälisen matkustajaliikenteen rajoitusten seurauksena. Vuonna 2021 Tulli kirjasi yhteensä 568 veropetosta. Tekemuodoltaan törkeitä näistä oli 96 kappaletta. Aiemmin savukkeita, nuuskaa ja alkoholijuomia salakuljetettiin pääasiassa henkilöliikenteessä, mutta korona-aikana tapauksia on tullut enemmän ilmi posti- ja pikarahtiliikenteessä sekä kaupallisessa tavaraliikenteessä.

Suurin osa Tullin viime vuosina tutkimista veropetoksista on liittynyt nuuskan salakuljetukseen ja laittomaan kauppaan. Vuonna 2021 nuuskatapauksia kirjattiin lähes 240. Nuuskaa saatiin takavarikkoon ennätysmäärä, 9 104 kiloa, mikä on 15 gramman nuuskapurkkeina lasketuna noin 606 930 kappaletta. Takavarikkomäärä oli yli 2 000 kiloa edellisvuotta suurempi. Nuuskan maahantuonti on jatkunut aktiivisena Suomen ja Ruotsin maarajalla. Lisäksi Tulli on tehnyt suuria takavarikoita kuorma-autoista Viron autolauttaliikenteessä. Nuuskan salakuljetus ja myynti ovat viime vuosina entisestään ammattimaistuneet.

Savukkeita takavarikoitiin ja otettiin haltuun rikosasioiden yhteydessä reilusti edellisvuosia vähemmän, 660 000 kappaletta. Pieniä eräiä savukkeita paljastui aiempien vuosien tapaan Venäjältä saapuvista rekoista ja henkilöautoista piilotettuna ajoneuvon tavaratilaan tai rakenteisiin. Osa tapauksista liittyi lento- ja rahtilaivaliikenteeseen.

Vuonna 2021 Tulli paljasti myös useita vesipiipputupakan salakuljetustapauksia. Tuotteita oli hankittu muun muassa Saksasta ja Turkista. Salakuljetuksessa hyödynnettiin pikarahti- ja postilähetystyksiä, kaupallista tavaraliikennettä sekä henkilöliikennettä. Suurimmissa tapauksissa vesipiipputupakkaa oli satoja kiloja.

Matkustusrajoitusten myötä alkoholirikosten määrä on vähentynyt selvästi. Vuonna 2021 Tulli kirjasi 70 alkoholirikosta. Alkoholia takavarikoitiin kuitenkin edellisvuoden tapaan suuri määrä, yhteensä 10 980 litraa. Matkustajaliikenteestä veroharkintaan siirrettiin 170 juomaerää, jotka sisälsivät yhteensä 63 940 litraa alkoholia. Kaupallisesta liikenteestä ohjattiin veroharkintaan 556 alkoholilähetystä, joissa oli yhteensä yli viisi miljoonaa litraa alkoholia. Alkoholia myydään ja ostetaan yhä enemmän netistä.

Operaatio Opson IX paljasti väärennetyjä elintarvikkeita

Koronapandemia on vaikuttanut monin tavoin yhteiskunnan eri toimintoihin, ja tämä on näkynyt myös operaatiotoiminnassa. Pandemialla on ollut negatiivisia vaikutuksia kaupallisten tavaravirtojen normaaliin liikkumiseen ja jossain määrin myös elintarvikkeiden kansainvälisiin kuljetuksiin.

Suomi osallistui vuonna 2020 väärennetyihin ja huonolaatuisiin elintarvikkeisiin kohdistettuun Opson IX -operaatioon, jota organisoivat Europol ja Interpol. Operaation valvonta-aika oli 1.12.2019–30.6.2020, ja siihen osallistui yhteensä 77 maata. Opson IX -operaation kansallisesta koordinoinnista vastasi Suomen tulli. Tulli on koordinoinut myös aiempina vuosina järjestettyjä Opson-operaatioita ja tehnyt näissä hyvää ja tuloksellista yhteistyötä Tullilaboratorion, Ruokaviraston ja kuntien elintarviketurvallisuusviranomaisten kanssa. Kansainvälisiin operaatioihin osallistuminen ja kansainvälinen yhteistyö on ollut erittäin hyödyllistä, ja sitä jatketaan tulevaisuudessakin.

Opson IX tuotti hyviä tuloksia

Kansainvälisen Opson IX -operaation tavoitteena oli estää väärennetyjen tai huonolaatuisten elintarvikkeiden pääsyä kuluttajamarkkinoille, torjua rikollisryhmien toimintaa sekä selvittää rikollisten toimintatapoja. Maailmanlaajuisesti varsin kattava osallistuminen ja hyvä kansainvälinen yhteistyö edesauttoivat näiden tavoitteiden saavuttamista.

Opson IX -operaation aikana osallistujamaissa tehtiin kauppoihin, marketteihin, lentokentille, satamiin ja teollisuuden kiinteistöihin yhteensä lähes 30 000 tarkastusta. Operaation tuloksena elintarvikemarkkinoilta poistettiin maailmanlaajuisesti yhteensä noin 12 000 tonnia väärennetyjä tai muuten huonolaatuisia ja kuluttajamarkkinoille kelpaamattomia elintarvikkeita. Eniten löydettiin erilaisia säännösten vastaisia eläinperäisiä ruokia, mutta runsaasti takavarikoitiin myös alkoholijuomia, alkoholittomia virvoitusjuomia, oliiviöljyä, hedelmiä, vihanneksia, maitotuotteita ja muita elintarvikkeita.

Oliiviöljyä ja viinejä pois markkinoilta

Operaation tuloksena Suomen kuluttajamarkkinoilta poistettiin suuri määrä säännösten vas-

Opson IX -operaatioon osallistui yhteensä 77 maata.

taista oliiviöljyä. Oliiviöljyn oli ilmoitettu olevan ekstra-neitsytoliiviöljyä, mutta Tullilaboratorion tutkimusten perusteella tuote ei täyttänyt ekstra-neitsytoliiviöljylle asetettuja vaatimuksia.

Myös Kreikassa löydettiin Opson IX -operaation aikana suuri määrä ekstra-neitsytoliiviöljyksi väitettyä öljyä, joka tutkimuksissa paljastui keinotekoisesti värjäytyksi siemenöljyksi. Tällainen siemenöljy ei kelpaa ihmisravinnoksi ja voi olla terveydelle haitallista.

Italian viranomaiset puolestaan paljastivat laajan viinien väärennöstopauksen, jossa huonolaatuista viiniä pulloitettiin uudelleen tyhjiin arvoviinien pulloihin ja myytiin edelleen kuluttajille. Italian viranomaiset takavarikoivat yhteensä 1 200 pulloa väärennetyä viiniä.

Eniten väärennetyjä alkoholijuomia

Kaikista Opson IX -operaation aikana tehdyistä löydöistä noin yhdeksän prosenttia oli elintarvikkeiden tuoteväärennöksiä. Näistä noin 40 prosenttia eli suurin osa oli väärennetyjä alkoholijuomia. Loput takavarikot ja kuluttajamarkkinoilta poistot liittyivät tuoteturvallisuuteen, fisikaalisiin rikkomuksiin, vaurioituneisiin tuotteisiin ja erilaisiin elintarvikkeisiin kohdistuviin muihin petoksiin. Kokonaisuudessaan Opson IX -operaation löytömäärät putosivat jonkin verran edelliseen Opson-operaatioon verrattuna.

Myös lääkkeiden ja lääketieteellisten tarvikkeiden valvontaa on tehostettu

Samaan aikaan Opson IX -operaation kanssa on ollut käynnissä myös erityisesti lääkkeisiin ja lääketieteellisiin tarvikkeisiin kohdistuvia valvontaoperaatioita, joihin osallistujamaat ovat käyttäneet tavallista enemmän valvontaresursseja. Interpolin havaintojen mukaan on myös viitteitä siitä, että organisoitu rikollinen toiminta on pandemian aikana saattanut siirtyä elintarvikkeista enemmän lääkkeisiin ja lääketieteellisiin tarvikkeisiin.

Elintarvikepetosten torjuntaa Tullissa

Tulli on nimetty kansallisessa harmaan talouden torjunnan strategiassa vuosille 2020–2023 vastuuviranomaiseksi, joka kehittää elintarvikepetosten torjuntaa. Kehitystyötä tehdään projektina Ruokaviraston kanssa. Tullissa perustettiin vuonna 2020 erillinen projektiryhmä käsittelemään elintarvike-turvallisuuden tehostamista, siihen liittyvien väärinkäytösten tunnistamista sekä elintarvike-rikollisuuden torjuntaa ja paljastamista. Keväällä 2021 Tullin työryhmälle valittiin projektipäällikkö ja yhteistyö Ruokaviraston kanssa alkoi.

Tulli valvoo elintarvikkeiden turvallisuutta

Tullilla on merkittävä rooli elintarvikepetosten torjunnassa kaupallisessa tuonnissa. Tulli valvoo maahantuotavien ei-eläinperäisten elintarvikkeiden sekä eräiden käyttö- ja kulutustavaroiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Lisäksi Tulli valvoo joitain niin sanottuja yhdistelmäelintarvikkeita, jotka sisältävät kasviperäisten ainesosien lisäksi jalostettuja eläinperäisiä ainesosia. Tuotteista otetut näytteet tutkitaan Tullilaboratoriossa, ja toiminnan tuloksista raportoidaan säännöllisesti esimerkiksi Ruokavirastolle ja EU:n komissiolle.

Tulli avustaa myös muita viranomaisia ja on ollut aktiivisesti mukana muun muassa kansainvälisissä Europolin ja Interpolin Opon-operaatioissa, joiden tavoitteena on paljastaa elintarvikeväärennöksiä. Koronapandemia on tarjonnut kansainvälisesti lisää mahdollisuuksia elintarvikepetoksiin, etenkin elintarvikkeiden verkkomyynnissä.

Elintarvikepetokset uhkaavat terveyttä

Elintarvikepetokselle ei ole EU:ssa yhteneväistä määritelmää. Komissio on kuitenkin linjannut elintarvikepetoksille neljä kriteeriä, jotka ovat EU:n elintarvikelainsäädännön rikkominen, teon tahallisuus, taloudellisen hyödyn tavoittelu ja asiakkaan harhaanjohtaminen.

Elintarvikepetoksia on kahden tyyppisiä: ruokaväärennöksiä sekä elintarvikepetoksia. Ruokaväärennöksellä tarkoitetaan elintarviketuotteen muokkaamista jollakin tavalla. Elintarvikepetos taas kattaa laajasti kaikenlaiset ongelmat, jotka liittyvät elintarvikeketjuun. Elintarvikepetokset voivat uhata ihmisten terveyttä, yhteiskunnan turvallisuutta, ihmisten luottamusta sekä tervettä ja toimivaa taloudellista kilpailua elintarvikealalla.

Elintarvikepetoksilla johdetaan tahallisesti harhaan esimerkiksi kuluttajaa tai toista elintarvikeketjun toimijaa. Tutkimusten mukaan petosten tavoitteena on taloudellinen hyöty. Tätä tavoitellaan laiminlyömällä esimerkiksi verot sekä muut lakisääteiset maksut ja ilmoitusvelvollisuudet. Elintarvikkeisiin sekä elintarvikeketjuun liittyvä petollinen toiminta voi tapahtua missä tahansa elintarvikeketjun vaiheessa, myös yritysten kesken esimerkiksi maahantuojan ja vähittäiskaupan välillä.

Monenlaisia rikoksia

Elintarvikepetokset ovat kansainvälinen ilmiö, johon liittyy järjestäytyntä rikollisuutta. Rikosten houkuttelevuutta lisäävät pieni kiinnijäämisriski sekä suhteellisen lievät rangaistukset verrattuna tavoiteltuun taloudelliseen hyötyyn. Arvion mukaan elintarvikepetokset aiheuttavat EU:lle vuosittain 8–12 miljardin euron kustannukset. Petosten haitoista kärsivät lainkuuliaiset kaupan toimijat, ja toiminta aiheuttaa suuria riskejä myös kansalaisten terveydelle ja turvallisuudelle.

Elintarvikkeisiin liittyvät väärinkäytökset voivat täyttää usean eri rikoksen tunnusmerkistön. Rikoksia voidaan tutkia petosrikoksina mutta myös terveysrikoksina, väärennyksinä, markkinointirikoksina, terveyden vaarantamisena, teollisoikeusrikoksina, dopingrikoksina, lääkerikoksina tai salakuljetuksina. Rikokset voivat uhata terveyden lisäksi myös henkeä. Lisäksi elintarvikepetoksiin saattaa liittyä talousrikoksia, kuten erilaisia veropetoksia ja kirjanpitorikoksia, jos tekijä laiminlyö verot tai muut lakisääteiset velvoitteet.

Kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä

Tullin ja Ruokaviraston yhteisprojektin ensisijaisena tarkoituksena on elintarvikepetosten tunnistaminen, torjunta ja paljastaminen maan rajat ylittävässä tavaraliikenteessä.

Projektin tavoitteena on kehittää toimintaa Tullin sisällä sekä tiivistää yhteistyötä Ruokaviraston kanssa. Lisäksi tavoitteena on luoda toimivat viranomaisyhteistyökanavat elintarvikepetosten torjuntaa ja paljastamista varten sekä lisätä eri viranomaisten tietoisuutta siitä, mikä on Tullin rooli tässä työssä.

Tullilaboratorio turvaa kansalaisten terveysturvallisuutta

Terveysturvallisuus on tartuntatautien ja biouhkien ehkäisemistä, havaitsemista ja torjuntaa. Terveysturvallisuutta ylläpidetään torjumalla kansalaisten terveyttä uhkaavia fysikaalisia, kemiallisia ja biologisia tekijöitä. Torjuntaa tehdään esimerkiksi varmistamalla elintarvikkeiden puhtaus ja terveellinen elinympäristö.

Tullin vuosittainen tuoteturvallisuuden valvontasuunnitelma sisältää myös terveysturvallisuuden valvontaa. Vuonna 2021 Tullilaboratoriossa tehtiin terveysturvallisuuteen liittyviä tutkimuksia 804 elintarvikkeelle ja lisäksi tutkittiin 13 erilaista kansanmaskia. Tämä tarkoittaa, että vuonna 2021 kaikista Tullilaboratorioon tutkittavaksi tulleista näytteistä kahdeksalle prosentille tehtiin terveysturvallisuuteen liittyviä tutkimuksia.

Elintarvikkeiden mikrobiologinen laatu

Tullilaboratoriossa tehtiin eri elintarvikkeille yhteensä 3 831 mikrobiologista tutkimusta. Haitalliset mikrobit, kuten bakteerit Salmonella ja Bacillus cereus, pilaavat elintarvikkeita ja aiheuttavat ruokamyrkytyksiä. Tutkittuja elintarvikkeita olivat tuoreet, pakastetut ja kuivatut kasvikset

sekä kuivatut tuotteet kuten mausteet, maustesekoitukset ja teeainekset.

Tutkimuksissa löydettiin salmonellabakteeria 14 elintarvikkeesta. Viime vuosina salmonellaa on löytynyt vuosittain 1–5 elintarvikkeesta. Salmonellalöydösten määrä oli siis vuonna 2021 huomattavasti korkeampi kuin aiempina vuosina. Huomattavaa on myös, että salmonellaa löytyi useista eri tuotteista, kuten seesaminsiemeneistä, mausteista ja maustesekoituksista, yrteistä sekä lehtivihanneksista. Salmonella on yksi yleisimmistä ruokamyrkytyksen aiheuttajista maailmalla, ja se voi levitä elintarvikkeiden välityksellä.

Salmonellan lisäksi tutkimuksissa löydettiin Bacillus cereus -bakteeria viidestä elintarvikkeesta, Escherichia coli -bakteeria neljästä ja Clostridium perfringens -bakteeria yhdestä elintarvikkeesta.

Elintarvikkeiden radioaktiivisuustutkimukset

Vuonna 2021 Tullilaboratorio tutki radioaktiivista säteilyä 14 metsämarjanäytteestä. Tutkitut puolukat, karpalot ja mustikat olivat Latviasta, Virosta, Venäjältä ja Ukrainasta. Kaikki näytteet täyttivät niille asetetut määräykset.

Radioaktiivisuustutkimuksia tehdään Tshernobylin ja Fukushiman onnettomuuksista aiheutuneen laskeuman mittaamiseksi tuontielintarvikkeissa. Cesium-137:n aktiivisuuspitoisuus voi olla huomattavasti normaalia korkeampi luonnontuotteissa tai niitä sisältävissä elintarvikkeissa, jos niissä on ydinvoimalan onnettomuudesta peräisin olevaa radioaktiivista laskeumaa.

Kansanmaskien valvonta

Tulli valvoi myös maahan tuotavia kansanmaseja. Tullilaboratoriossa tutkittiin 13 erilaista kansanmaskia, joita ovat muun muassa kankaaiset kestopmaskit sekä kuitukankaasta valmistetut kertakäyttömasketit, joissa ei ole CE-merkintää.

Kansanmaskeista testattiin muun muassa formaldehydin pitoisuutta. Formaldehydi on ihoa, silmiä ja hengitysteitä ärsyttävä aine, joka voi aiheuttaa allergiaa ja jopa syöpää. Lisäksi seitsemälle maskille teetettiin erityistä huolta aiheuttavien aineiden tutkimus, jossa näytteistä tutkittiin 211 erilaista terveydelle haitallista kemikaalia.

Kansanmaskeista ei löytynyt terveydelle haitallisia yhdisteitä, mutta muutamien tuoteryerien pakkausmerkinnöissä havaittiin puutteita. Pakkausmerkinnöissä täytyy olla lainsäädännön vaatimat varoitukset ja tuotteen turvallisuuden kannalta oleelliset tiedot. Tietojen on oltava pakkausessa sekä suomeksi että ruotsiksi.

Kasvinsuojeluaineiden jäämiä edelleen paljon

Tuontielintarvikkeiden valvonnassa pätee usein se, että mitä kauempaa elintarvike tuodaan, sen todennäköisemmin tuote sisältää liikaa esimerkiksi kasvinsuojeluaineiden jäämiä. Kasvinsuojeluaineiden käyttöä säädellään EU:ssa yhteisellä lainsäädännöllä, mutta EU-alueen ulkopuolella säännökset voivat olla erilaiset tai niitä ei ole lainkaan. Vuonna 2021 valtaosa näytteistä, jotka todettiin kasvinsuojeluaineiden vuoksi määräysten vastaisiksi, tuotiin Etelä-Amerikasta, Aasiasta tai Afrikasta. Kohonneita jäämätasoisuuksia löytyi kuitenkin myös EU:n alueella tuotetuista elintarvikkeista, vaikka kaikissa jäsenmaissa on samat vaatimukset. Määrät eivät kuitenkaan ylittäneet sallittuja enimmäismääriä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Elintarvikkeissa vaaralliseksi epäiltyjä aineita

Viime vuonna Tullin elintarvikevalvonnassa hylättiin lähes 50 erää kasviperäisiä elintarvikkeita ja kohonneita jäämätasoisuuksia löytyi yli 30 erästä. Näin ollen kohonneita tai liian suurina pitoisuuksina löytyi noin viidestä prosentista tutkituista tuoteryistä. Tulokset ovat samaa luokkaa kuin vuonna 2020, jolloin todettiin enemmän määräysten vastaisia tuoteryitä kuin aiempina vuosina.

Intiasta ja Pakistanista tuodusta riisistä löytyi edelleen korkeita pitoisuuksia kasvinsuojeluaineiden jäämiä, eikä osaa todetuista yhdisteistä ole hyväksytty EU:ssa. Hylättyjä riisieräitä oli yhteensä 10. Alkuvuoden aikana hylättiin myös useampi

lähetyks egyptiläisiä appelsiineja, yhteensä yli 100 000 kiloa. Neljässä viidestä hylätystä appelsiineristä oli hyönteismyrkky klorpyrifossia. Klorpyrifossi on organofosfaatti, jonka käyttö kiellettiin EU:n alueella vuoden 2020 lopulla, koska sen terveysturvallisuutta ei voitu aukottomasti osoittaa. Vuoden 2021 aikana klorpyrifossi oli syynä yhteensä 18 tuoteryien hylkäämiseen. Kaikki hylätyt tuoteryät olivat peräisin EU-alueen ulkopuolelta.

Yhteensä kuusi elintarvikeerää hylättiin kausitusaine etyleenioksidin takia. Etyleenioksidin on epäilty aiheuttavan syöpää, minkä vuoksi sen käyttö on EU-alueella kielletty. Tulli alkoi valvoa etyleenioksidia tuontielintarvikkeista sen jälkeen, kun vuoden 2020 lopulla havaittiin korkeita etyleenioksidin pitoisuuksia EU:n ulkopuolelta tuoduissa seesaminsiemeneissä ja myöhemmin myös muissa kuivatuissa elintarvikkeissa.

Myös luomurehuissa kasvinsuojeluainetta

Elintarvikkeiden lisäksi Tulli valvoo, onko kasvinsuojeluaineiden jäämiä kasviperäisissä luomurehuissa. Toisessa viime vuonna tutkituista luomurehuista todettiin kasvinsuojeluaineiden jäämiä. Tässä kazakstanilaisessa luomusoijassa oli kuitenkin vain pieni määrä kasvinsuojeluainetta, eli se olisi kelvannut tavanomaisesti tuotetuksi rehuksi.

Läpivalaisutoiminnan kehittäminen itärajalla

Vuosi 2021 oli suurten muutosten aikaa Vainikkalan ja Vaalimaan tullitoimipaikkojen läpivalaisutoiminnassa. Kahden junaröntgenin ja uuden läpivalaisulaitoksen hankinta eteni hyvin vuoden aikana.

Vainikkalan ja Imatran tullitoimipaikkojen junaröntgeneiden laiteasennukset saatiin maaliin syksyllä, ja testausvaiheet ovat käynnistyneet. Laitetoimittajan omien testausten jälkeen Tullin projektiryhmä on aloittanut laitteille oman laadunvalvontaprosessinsa mukaisen CRAT-testauksen (Contract and Regulation Acceptance Test). Laitteita on testattu väliaikaisissa tiloissa auton tarkastushallin toimistosta.

Vaalimaan läpivalaisurakennuksen remontti valmistui ennen vuodenvaihdetta, ja rakennus-

urakoitsija poistui työmaalta. Sen jälkeen laite-toimittaja on jatkanut vielä omia asennuksiaan ja testauksiaan. Ennen kuin rakennus voidaan ottaa takaisin Tullin käyttöön, toimitilat on kalustettava ja läpivalaisuasennukset tehtävä loppuun. Vuoden 2022 vaihteessa läpivalaisulaitteiden asennukset olivat vielä kesken. Tavoitteena on siirtyä takaisin läpivalaisurakennuksen tiloihin keväällä 2022.

Myöhemmin keväällä 2022, käyttötestauksen ja lopputarkastuksen jälkeen, itärajan toimipaikoissa on tarkoitus päästä harjoittamaan junaröntgeneiden ja läpivalaisulaitoksen yhteiskäyttöä.

Uusiin valvontalaitteisiin haetaan rahaa komission CCEI-rahastolta

Keväällä 2021 Tulli ja Säteilyturvakeskus (STUK) perustivat yhteisen työryhmän, jonka tehtävänä oli kartoittaa itärajan ja Norjan rajan säteilyvalvontalaitteiden kehitystarpeet. Pian huomattiin tarve selvittää myös laajemmin, mikä on tullitoimipaikkojen muiden valvontavälineiden tilanne ja miten niitä pitäisi kehittää. Tätä varten Tulliin perustettiin myös sisäinen työryhmä.

Kartoituksissa keskityttiin tullien valvontavälineiden rahoitusohjelma CCEI:n rahoituskauden 2021–2027 mukaisiin valvontavälineisiin. CCEI (Customs Control Equipment Instrument) on rahasto, jonka EU on perustanut varmistamaan tulliviranomaisten tullitarkastusvälineistön varustelutason, ajantasaisuuden ja fyysisten tarkastusten tehokkuuden. Sillä rahoitetaan tullitarkastusvälineistöä, joka mahdollistaa tarkastamisen tehokkaasti kohteisiin kajoamatta.

Kartoitukset tehtiin tiiviissä yhteistyössä STUKin ja Tullin toimipaikkojen kanssa. Merkittävimpiä kehityskohteita olivat säteily- ja läpivalaisulaitteet sekä automaattiset rekisterikilpien tunnistuslaitteet (ANPR-laitteet). Kartoitusten jälkeen alkoi varsinaisen rahoitushakemuksen laatiminen rahoituskoordinaattoreiden johdolla.

Kartoitus oli työlästä, mutta hyvällä yhteishengellä ja yhteistyöllä hakemus valmistuu alkuvuodesta 2022. Kevään aikana selviää, hyväksyykö komissio hakemuksen ja minkä laitteiden hankintaa voidaan Tullissa alkaa suunnitella.

Tullille itsenäisempi rooli eläinterveyden valvonnassa

Vuonna 2021 eläintautilaki ja eläinten kuljetuksesta annettu laki laajensivat Tullin toimivaltaa eläinterveyden valvonnassa. Tämä selkeyttää Tullin roolia EU:n sisäliikenteen valvonnassa.

Rinnakkainen valvontatoimivalta eläinterveyden valvontaan

Eläimestä toiseen sekä eläimistä ihmisiin tarttuvien eläintautien ehkäisemisestä ja torjunnasta säädetään eläintailaissa. Uusi eläintautilaki astui voimaan 21.4.2021, ja vaikka viranomaisjärjestelmä sekä tehtäväjako säilyivät ennallaan, laki toi mukanaan suuren muutoksen Tullin toimivaltaan EU:n sisäliikenteessä.

Uuden eläintautilain mukaan Tulli voi EU:n sisärajoilla valvoa itsenäisesti eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamista. Valvonnassa tarkastetaan muun muassa, että toisesta EU-maasta siirrettävät lemmikkieläimet ovat tunnistusmerkittyjä, niillä on lemmikkieläinpassit ja ne on rokotettu raivotautia vastaan. Koirien pitää lisäksi olla lääkitty ekinokokkoosia vastaan.

Tulli toimii tässä muiden eläinterveysviranomaisten rinnalla eli niin sanotulla rinnakkaisella valvontatoimivallalla. Tulli voi uuden lain mukaan määrätä eläimen eristettäväksi, palautettavaksi tai lopetettavaksi tai tuotteen hävitettäväksi, jos se havaitsee puutteita maahantulon edellytyksissä.

Tullin toimivallan laajentaminen oli tarpeen erityisesti matkustajien mukanaan kuljettamien lemmikkieläinten ja elintarvikkeiden valvonnassa. Toimivallan laajentaminen yksinkertaistaa, sujuvoittaa ja lisää rajoilla tehtäviä tarkastuksia sekä lisää valvonnan vaikuttavuutta myös virka-ajan ulkopuolella.

Tulli valvoo myös eläinkuljetuksia

Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta astui voimaan 1.7.2021. Sen mukaan Tulli voi valvoa itsenäisesti EU:n sisärajoilla myös eläinkuljetuksia. Tälläkin muutoksella pyritään tehostamaan valvontaa. Aiemmin Tulli oli antanut muiden valvontaviranomaisten pyynnöstä virkapuuta eläinkuljetusten tarkastuksissa sisärajoilla. Tehtäviä ei siis siirretty muilta valvontaviranomaisilta Tullille, vaan Tulli valvoo eläinkuljetuksia muiden valvontaviranomaisten lisäksi.

Sekä eläintauti- että eläinkuljetuslakien muutoksilla pyritään ehkäisemään pentutehtailuun liittyvää laitonta lemmikkieläinten kuljetusta jäsenvaltiosta toiseen. Tavoitteena on vähentää pentutehtailusta ja laittomasta kuljettamisesta aiheutuvia eläinsuojeluongelmia.

Lemmikkilintujen määrään rajoituksia

Loppuvuodesta 17.10.2021 astui voimaan myös maa- ja metsätalousministeriön asetusmuutos, joka muun muassa rajoittaa sitä, kuinka monta lemmikkilintua voi siirtää toisesta EU-maasta Suomeen. Muutoksen jälkeen Suomeen saa siirtää lemmikkinä enintään viisi lintua.

Yhteistyö ja yhteinen toimintamalli

Tullin integroiminen osaksi eläinterveyden valvonnan koneistoa edellyttää sujuvaa yhteistyötä Tullin ja eri eläinterveysviranomaisten, kuten Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen, välillä. Valvonnan tehokas hoitaminen yhteistyössä vaatii myös mahdollisimman tarkasti määritellyn yhteisen toimintamallin.

Verkosta tilatuissa lääkeaineissa paljon riskejä

Monet verkkokaupat myyvät lääkkeitä, joiden hinnat ovat usein houkuttelevan edullisia. Lääkeisiin ei aina tarvitse edes reseptiä, vaikka vastaavan tuotteen ostaminen sen Suomessa vaatisikin. Sivustot saattavat olla englanniksi, tai niiden kieli on huonosti käännettyä. Sivustoilla ei myöskään välttämättä mainita maita, joista lääkkeet toimitetaan.

Muun muassa tällaiset varoitusmerkit voivat kertoa kuluttajalle, että sivuston luotettavuutta pitäisi pohtia vielä toisenkin kerran. Kuluttajan pitäisi miettiä, onko sivuston taustalla laillinen toimija vai sittenkin taho, jonka toiminta ei ole kuluttajan kannalta luotettavaa ja turvallista. On lisäksi laitonta vastaanottaa lääkkeitä postitse Eta-alueen ulkopuolelta.

Kukaan ei valvo, pitävätkö internetistä saatavat dopingaineiden valmistusohjeet paikkansa tai mitä riskejä lopputuotteesta voi aiheutua terveydelle.

Keskustelua laittomista lääkkeistä

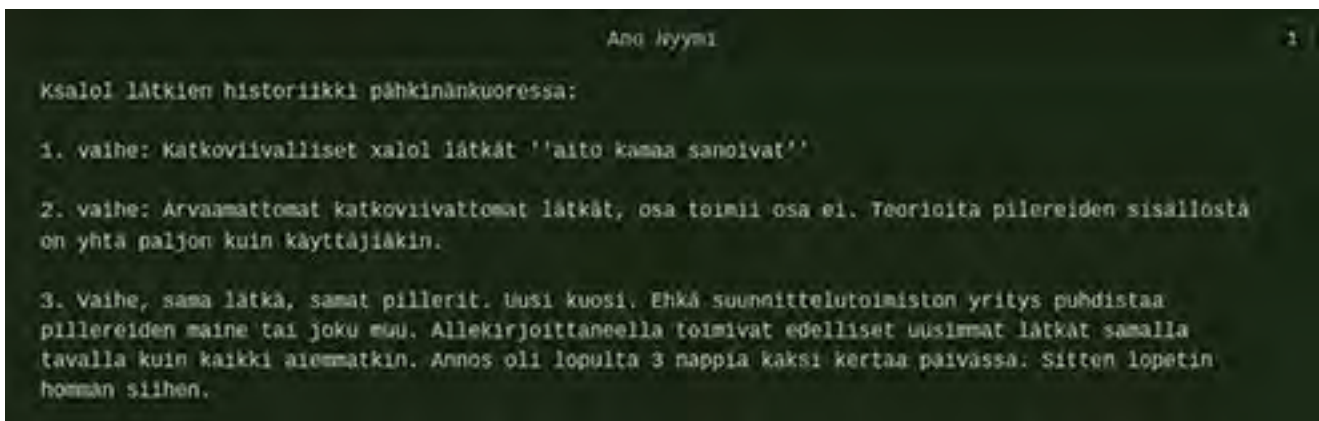
Verkosta tilatuista lääkkeistä saatetaan keskustella esimerkiksi laittomassa Tor-verkossa. Suomenkielisen keskustelupalstan yksi melko

vakiintunut aihe on erilaisten huumaavien lääkeaineiden käyttö ja niiden verkosta hankkiminen. Keskusteluissa tiedustellaan usein, mitkä jonkin tietyn lääkepillerin versiot toimivat. Lukemattomia havaintoja toimimattomista lääkeaineista nousee esiin. Tällaisia keskusteluja käydään tyypillisesti laittomista lähteistä hankituista lääkkeistä.

Dopingaineiden turvallisuudesta ei takeita

Internet on helpottanut myös dopingaineiden tilaamista, ja lisäksi raaka-aineita on verkossa helpommin saatavilla. Dopingaineiden valmistamisessa kotona on kuitenkin vaaransa, koska tilattujen raaka-aineiden turvallisuudesta ei ole varmuutta. Kukaan ei valvo, pitävätkö internetistä saatavat dopingaineiden valmistusohjeet paikkansa tai mitä riskejä lopputuotteesta voi aiheutua terveydelle.

Kotikonstein valmistettavat dopingaineet eivät välttämättä sisällä luvattua vaikuttavaa ainetta, tai aineosien määrät eivät vastaa etiketissä ilmoitettuja määriä. Toisaalta riskejä sisältyy myös siihen, onko dopingaineet valmistettu niin kliinisesti, että injektoitavaa ainetta voidaan käyttää turvallisesti. On myös epäselvää, mikä on aineen turvallinen käyttömäärä ja kuinka pitkään tuotetta on turvallista käyttää.

Lähde: Tor-verkon suomenkielinen keskustelupalsta

Lääkerikosten määrä edelleen korkea

Korona-aikana erilaisia lääkkeitä on tilattu verkosta postitse aiempaa enemmän. Vuonna 2020 Tullin tutkimien lääkerikosten ja lääkerikkomusten määrä kaksinkertaistui aikaisempiin vuosiin nähden. Vuonna 2021 määrä oli edelleen korkea. Verkosta tilaaminen näyttää jatkuneen vilkkaana myös vuonna 2021, kun koronapandemia pitkittyi.

Lääkkeet pääosin omaan käyttöön

Valtaosa Tullin tutkimista lääkkeisiin liittyvistä rikoksista paljastuu postiliikenteessä. Lääkkeitä tilataan Suomeen ulkomaisten apteekkien verkkosivustoilta sekä muista ulkomaisista verkkokaupoista. Useimmiten verkosta tilataan lääkkeitä omaan lyhytaikaiseen käyttöön, jolloin lääkkeiden määrä yksittäisissä takavarikoissa on yleensä vähäinen. Ei ole havaittu, että lääkkeitä tilattaisiin kovin paljon myynti- ja levittämistarkoituksessa.

Suosituimpia netistä tilattuja lääkkeitä ovat edelleen erilaiset erektiolääkevalmisteet sekä melatoniinivalmisteet. Erektiolääkkeitä toimitettiin Tullilaboratorioon tutkittavaksi vuonna 2021 yli 20 000 kappaletta ja melatoniinivalmisteita yli 6 000 kappaletta. Verkosta tilattiin paljon myös erilaisia ravintolisiä, jotka luokitellaan Suomessa lääkkeiksi.

Korona lisännyt lääkerikoksia

Yksi suurimpia syitä lääkerikosten määrän kasvuun on koronan aiheuttamat matkustusrajoitukset. Muita syitä netistä tilaamiseen suosioon ovat tilaamisen helppous, tuotevalikoiman laajuus sekä Suomen markkinoita edullisempi hintataso.

Tulli on paljastanut jonkin verran tapauksia, joissa sukulaiset ovat matkustusrajoitusten vuoksi lähettäneet ulkomailta Suomeen lääkkeitä tai tuoneet niitä itse Suomessa asuville sukulaisilleen. Myös brexit on jonkin verran lisännyt Tullissa paljastuneiden lääkerikosten määrää. Isosta-Britanniasta, kuten muistakaan Eta-alueen ulkopuolisista maista, ei enää nykyään saa vastaanottaa lääkkeitä postitse.

Tilaamisessa paljon riskejä

Kuluttajat tilaavat lääkkeitä erilaisista verkkokaupoista välittämättä niiden laittomuudesta tai turvallisuudesta. Verkosta tilaamisessa on kuitenkin riskinsä, koska kuluttaja ei voi aina olla varma verkkosivustojen luotettavuudesta tai siitä, että hän saa juuri niitä lääkkeitä, joita on tilannut. Ei myöskään ole varmuutta siitä, että lääkkeet olisivat turvallisia. Lääkkeet voivat olla väärennöksiä ja jopa terveydelle vaarallisia. Verkosta tilatessaan saattaa myös syyllistyä rikokseen.

Järjestäytynyttä nuuskan salakuljetusta

Tulli takavarikoi vuonna 2021 nuuskaa yhteensä 9 104 kiloa. Määrä on tähän mennessä suurin yhdessä vuodessa takavarikoitu määrä.

Vuosien 2020 ja 2021 aikana tutkittiin useita nuuskan salakuljetukseen ja levitykseen liittyviä rikoskokonaisuuksia, joiden yhteisvaikuttavuus on useita miljoonia euroja. Tulli uskoo vältettyjen verojen olevan kokonaisuudessaan noin viisi miljoonaa euroa. Esitutkintojen aikana Tulli takavarikoi nuuskaa useita tuhansia kiloja. Rikoksista epäiltyinä on ollut 53 henkilöä, ja lisäksi useita henkilöitä on ollut vangittuina esitutinnan aikana. Kokonaisuuksia on tutkittu rikosnimikkeillä törkeä veropetos, salakuljetus ja laiton tuontitavaraan ryhtyminen. Rikoksesta epäillyt ovat Suomen, Viron, Latvian ja Liettuan kansalaisia.

Nuuskan maahantuonnin ja levityksen uskotaan tapahtuneen pääosin pääkaupunkiseudulla. Nuuskakokonaisuuksien esitutkinnassa on samalla paljastunut myös muita vakavia rikoksia,

kuten törkeä huumausainerikos, törkeä rahanpesu ja ampuma-aserikos. Tulli on tehnyt esitutinnan aikana tiivistä yhteistyötä usean eri maan viranomaisen kanssa.

Salakuljetusta Virosta Suomeen

Nuuskaa takavarikoitiin useita kuormalavallisia Virosta Helsinkiin saapuneista kuorma-autoista. Takavarikkoja tehtiin lisäksi pääkaupunkiseudulla sijaitsevista vuokravarastoista ja konteista, minne nuuskaa kuljetettiin maahantuonnin jälkeen Viron rahtiliikenteessä saapuneilla kuorma-autoilla. Tulli epäilee, että yksityishenkilöt vuokrasivat varastotiloja ja kontteja nuuskan varastointia varten. Pienin takavarikoitu määrä nuuskaa oli 130 kiloa ja suurin 1 500 kiloa. Yksi kymmenen rasian pakkaus eli torni sisältää nuuskaa 160 grammaa. Nuuskan lisäksi takavarikoitiin samalla myös useita satoja kiloja nikotiiniannospusseja, jotka luokitellaan vahvan nikotiinipitoisuutensa takia

reseptilääkkeiksi. Toisin kuin nuuska, nikotiiniansospussit eivät sisällä tupakkaa.

Alkukevällä 2021 Viron tulli pysäytti Tallinnan satamassa Suomeen lähdössä olleen kuorma-auton, josta se takavarikoi lähes tuhat kiloa nuuskaa. Suomen tulli suoritti esitutkintaa yhdessä Viron tullin kanssa, ja esitutkinnan perusteella epäiltiin, että takavarikoitu nuuskaerä olisi tarkoitettu laittomille markkinoille Suomeen.

Järjestäytyneitä rikollisuutta

Rikollisessa toiminnassa hyödynnettiin todennäköisesti sitä, että nuuskasäädökset poikkeavat toisistaan EU:n eri jäsenvaltioissa. Maahantuotujen nuuskien epäillään olevan peräisin Ruotsista, josta sitä on kuljetettu Keski-Euroopan maiden kautta Baltian maihin ja lopulta Suomeen, jossa se on päätyneet laittomille markkinoille. Lisäksi käytettiin hyödyksi laillista rahtiliikennettä Suomen ja Viron välillä. Nuuskaa tuotiin maahan joko puutteellisilla ja harhauttavilla asiakirjoilla tai siten, että Suomi ilmoitettiin kauttakuljetusmaaksi. Esitutkintojen perusteella on kuitenkin syytä epäillä, että nuuska on jäänyt Suomeen.

Tulli epäilee, että salakuljetus on ollut erityisen suunnitelmallista ja järjestäytyneitä. Esitutkinnan perusteella salakuljetusketjuun osallistui useita henkilöitä, joista jokaisella on ollut toiminnassa oma roolinsa. Toimintaa on todennäköisesti johdettu ulkomailta, jonne myös nuuskan myynnistä saadun laittoman rahan epäillään päätyneen. Tulli uskoo, että pääkaupunkiseudulle majoittui ulkomaalaisia henkilöitä, jotka todennäköisesti vuokrasivat varastotiloja ja kontteja nuuskan varastointia varten sekä välittivät nuuskaa Suomessa asuville myyjille. Esitutkinnan perusteella

välittäjät ja myyjät eivät sopineet kaupoista keskenään, vaan kaupanteon ajankohta ja tapaamispaiikat ilmoitettiin molemmille osapuolille ulkomailta käsin.

Nuuskaa myös Haaparannasta

Myös perinteinen nuuskan salakuljetusväylä Haaparannasta Suomeen Tornionlaakson kautta on edelleen suosittu. Nuuskan salakuljetustavat ovat monipuolistuneet. Maantiellä kulkevien ajoneuvojen lisäksi Tornionjoen ylityksessä on kesäaikana käytetty myös moottori- ja lohenuisteluveneitä. Talviaikana nuuskaa on puolestaan tuotu isolla reellä varustetulla moottorikelkalla. Nuuskaa on tuotu kerrallaan jopa useita kymmeniä kiloja. Salakuljettajat ovat hankkineet nuuskan Ruotsista pääasiassa käteisostoilla, ja kertaostokset ovat voineet olla useita kymmeniä tuhansia euroja.

Lähes kaikki Ruotsista Suomeen salakuljetettu nuuska on erittäin vahvaa ja poikkeaa siten yleisimmin Ruotsissa käytettävistä nuuskatyypeistä. Suomessa juuri vahva nuuska on käyttäjien suosiossa.

Nuuskarastoa pidetty pakettiautossa

Tutkinnassa on myös tapaus, jossa Etelä-Suomessa asuvan miehen epäillään pitäneen nuuskavarastoa pakettiautossa ja välittäneen nuuskaa pakettiautosta suoraan ostajille. Tulli takavarikoi miehen hallinnassa olleesta pakettiautosta vuoden 2021 joulukuussa nuuskaa yhteensä 148 kiloa.

Kansainvälinen Anom-operaatio – viranomaisten viestisovellus paljasti suuren määrän erilaisia rikoksia

Viime vuosina Tulli on muiden esitutkintaviranomaisten tapaan törmännyt yhä useammin salattuihin viestintäsovelluksiin. Pääasiassa tällaisia sovelluksia on löydetty huumausainerikoksista epäiltyjen henkilöiden puhelimista. Tulli takavarikoi ensimmäisen kryptatun matkapuhelimen vuonna 2016. Kansainvälisen yhteistyön avulla viranomaiset ovat onnistuneet paljastamaan ja sulkemaan salattuja viestintäpalveluja, esimerkiksi EncroChat- ja SkyECC-palvelut.

Operaatioon osallistuminen tiivistä jo ennestäänkin tehokasta yhteistyötä Tullin, Keskusrikospoliisin sekä poliisilaitosten välillä.

FBI:n johtama operaatio loi viestisovelluksen

Vuonna 2021 Keskusrikospoliisi, Tulli ja poliisilaitokset pääsivät yhdessä Europolin ja 15 muun maan kanssa lähes reaaliajassa seuraamaan epäiltyjen välistä viestienvaihtoa kansainvälisessä Trojan Shield -operaatiossa. Operaatiota johtivat Yhdysvaltain liittovaltion poliisi FBI, Yhdysvaltain huumeepoliisi DEA sekä Australian, Alankomaiden ja Ruotsin poliisiviranomaiset. Viranomaisten rakentaman Anom-viestisovelluksen välityksellä lähetetyt viestit tallentuivat FBI:n palvelimille, josta se luovutti niitä operaatiossa mukana olleiden maiden viranomaisille rikosten estämistä ja paljastamista varten. Sovelluksella oli yli sadassa eri maassa yhteensä noin 12 000 käyttäjää, jotka lähettivät kaikkiaan 27 miljoonaa viestiä.

Tulli tutki useita rikoskokonaisuuksia

Suomessa operaatiota varten muodostettiin Keskusrikospoliisin ja muiden poliisiyksiköiden sekä Tullin henkilöstöstä organisaatio Anom-palvelun viestien analysointia ja tallentamista sekä käyttäjien tunnistamista varten. Tullista viestien analysointiin osallistui kuusi tutkijaa, jotka käsittelivät

neljän kuukauden aikana yli 150 000 viestiä. Tullin yksiköt tutkivat Anom-sovelluksesta saatujen tietojen perusteella useita eri rikoskokonaisuuksia kevään 2021 aikana.

Anom-palvelu ajettiin alas kesäkuun alussa, jolloin Suomessakin tehtiin huomattavan paljon kiinniottoja ja etsintöjä. Operaatiopäivänä Tullin yksiköt suorittivat Keskusrikospoliisin sekä Helsingin ja Itä-Uudenmaan poliisilaitosten tuella eri puolilla Suomea kuusi kiinniottoa ja yli kymmenen koti- tai paikanetsintää. Yksi etsinnöistä tehtiin muun muassa erään moottoripyöräkerhon kerhotilaan Tuusulassa. Etsinnässä takavarikoitiin marihuanan kasvattamo, marihuanaa sekä ampuma-aseita. Kaikkiaan operaatiopäivän aikana Suomessa takavarikoitiin yli 13 000 ekstaasitablettia, noin kilo marihuanaa, kolme ampumasetta sekä yli 13 000 euroa rahaa.

Marihuanaa keksilaatikoissa

Maaliskuun alussa Tulli takavarikoi Anom-viestien perusteella yhteensä noin 106 kiloa marihuanaa. Marihuanaa löydettiin Helsingin Heikinlaaksossa sijaitsevasta varastosta sekä epäiltyjen asuntoihin suoritetuilla etsinnöillä. Marihuanaerät oli salakuljetettu Espanjasta Suomeen keksilaatikoihin kätkeytyneinä kaupallisen rahdin joukossa. Etsinnöissä takavarikoitiin myös kolme 3D-tulostettua konepistoolia. Esitutkinnassa selvitettiin, että epäillyt olivat salakuljettaneet samalla tavalla myös toisen noin 70 kilon marihuanaerän Suomeen tammikuussa 2021. Jutun esitutkinta on edelleen kesken.

Marihuanaa vesivaraajissa

Lisäksi Tulli tutki maaliskuun lopulla yhdessä Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Helsingin poliisilaitosten sekä KRP:n kanssa tapausta, jossa 145 kilon marihuanaerä salakuljettiin maaliskuussa Espanjasta vesivaraajien sisällä ja yritettiin levittää pääkaupunkiseudulla. Osana rikoskokonaisuutta Tulli takavarikoi Espoossa noin 40 kiloa marihuanaa. Takavarikoitu erä oli menossa henkilöille, joiden epäiltiin salakuljettaneen Suomeen helmi-huhtikuun aikana muun muassa 121 kiloa

Takavarikoitu 3D-tulostettu konepistooli.

Vesivaraajien sisältä löytyneitä marihuanapaketteja.

Kokaiinitilli Hangon satamaan saapuneesta rekasta.

amfetamiinia, 5 kiloa kokaiinia ja 21 500 ekstaasitablettia. Esitutkinnassa tutkittiin myös törkeää dopingrikosta ja lääkerikoksia. Tapauksen esitutkinta on päättynyt.

Kokaiinia rekkalastissa Hangon satamassa

Huhtikuussa 2021 Tulli takavarikoi Hollannista Hangon satamaan saapuneesta rekasta noin 11 kiloa kokaiinia. Takavarikon jälkeen organisaatio alkoi salakuljettaa pienempiä eriä kokaiinia Viron kautta Suomeen. Operaatiossa takavarikoitiin myös 195 kiloa hasista ja marihuanaa Ruotsissa sekä kaksi kiloa kokaiinia Virossa. Tapauksen esitutkinta on kesken.

Aseverstas Tampereella

Lisäksi Tulli paljasti operaation tuloksena kansainvälisestäkin poikkeuksellisen aseverstaan Tampereella. Verstaalla valmistettiin osin 3D-tulostimien avulla toimintakuntoisia ja erittäin vaarallisia konepistooleita, joilla pystyi ampumaan sarjaltulta. Aseverstaalla valmistettuja konepistooleita takavarikoitiin useissa eri esitutkintakokonaisuuksissa.

Suurin kansainvälinen operaatio aikoihin

Kaiken kaikkiaan Tulli tutki Anom-operaation perusteella 30 törkeää huumausainerikosta,

viisi törkeää ampuma-aserikosta, yhden törkeän dopingrikoksen, kaksi lääkerikosta, kaksi ampuma-aserikosta sekä kaksi lievää ampuma-aserikosta. Paljastuneiden tapausten esitutkintojen yhteydessä takavarikoitiin Suomessa ja ulkomailla yhteensä noin 219 kiloa marihuanaa, 18 kiloa kokaiinia, 110 kiloa hasista, 290 grammaa amfetamiinia sekä yli 13 000 ekstaasitablettia. Takavarikoitujen ja kulutukseen päätyneiden huumausaineiden katukauppa-arvo on noin 20 miljoonaa euroa. Lisäksi takavarikoitiin yhdeksän ampuma-asetta ja noin 27 000 euroa käteistä rahaa.

Kotimainen viranomaisyhteistyö tiivistyi

Anom-operaatioon osallistuminen tiivistyi jo ennestäänkin tehokasta kotimaista yhteistyötä Tullin, Keskusrikospoliisin sekä poliisilaitosten välillä. Tullin osaaminen erityisesti raskaan liikenteen valvonnassa ja profiloinnissa osoittautui operaatiossa korvaamattomaksi. Tulli löysi kiellettyjen aineiden maahantuonneissa käytetyt kuljetusyksiköt ja osallistui näin käytännössä kaikkien Suomessa tutkittujen salakuljetustapausten paljastamiseen. Osallistuminen operaatioon vahvisti Tullin yhteistyötä Keskusrikospoliisin ja myös muiden poliisiyksiköiden kanssa ja samalla vahvisti Tullin osaamista vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Havukasvilastin sekaan piilotettu kokaiinilaatikko.

3D-tulostetuista osista rakennettiin ampuma-aseita

Tullin tutkinnan Tampereen yksikkö tutki vuonna 2021 laajaa rikostapausta, jossa Pirkanmaalla asuvan miehen epäiltiin valmistaneen ja myyneen erityisen vaarallisia ampuma-aseita. Aseet oli osittain rakennettu 3D-tulostetuista osista.

Tulli suoritti toukokuun 2021 lopussa etsinnän Tampereella sijaitsevaan kiinteistöön, jossa miehen epäiltiin rakentavan ampuma-aseita. Esitutkinnassa on tähän mennessä selvinnyt, että epäilty oli vuokrannut kiinteistöstä tilat yrityksenä nimissä.

Etsinnässä paljastui kuitenkin, ettei tiloissa ollut normaalia yritystoimintaa vaan asepaja.

Asepajassa useita 3D-tulostimia ja tulostettuja aseiden osia

Asepajasta löytyi kaksi toimintakuntoista konetuliastetta, lukuisia valmiita 3D-tulostettuja aseiden osia, aseiden rakentamiseen liittyvää välineistöä sekä useita 3D-tulostimia, joilla aseiden osia tulostettiin. Asepajan yhteydestä löytyi myös ampumarata, jossa aseilla oli koeammuttu.

Esitutkinnassa on selvinnyt, että yhteen aseeseen tarvittavat osat valmistuivat 3D-tulostamalla noin viikossa. Pääepäilty tilasi aseiden osien tulostamiseen käytettyä ”lankaa” Ruotsista useita kertoja. Lisäksi hän tilasi muun muassa kiinalaisista verkkokaupoista varusteita ja sellaisia aseiden rakentamiseen tarvittavia osia, joiden tuonti ei vaadi lupaa. Pääepäilyyn lisäksi aseita on ollut rakentamassa aseparilla ainakin yksi muu pirkanmaalainen henkilö.

Useita epäiltyjä kiinniotettu

Vuoden 2021 aikana tapauksessa on tehty useita etsintöjä sekä kiinniottoja. Rikoksesta epäiltyinä on ollut seitsemän henkilöä, joista yksi on ollut vangittuna. Osalla rikoksesta epäillyistä on myös aiempaa rikostaustaa.

Esitutkinta on artikkelin kirjoittamishetkellä vielä osittain kesken.

Asepajassa oli yhdeksän 3D-tulostinta tulostamassa aseiden osia.

Asepajasta löytyi kaksi toimintakuntoista asetta, jotka oli osittain rakennettu 3D-tulostetuista osista.

Työkaluja aseiden rakentamista varten.

Koronan vaikutukset Tullin valvontatyöhön

Tulli siirtyi laajaan etätyöskentelymalliin valtionhallinnon yleisen määräyksen mukaisesti maaliskuussa 2020 niissä tehtävissä, joissa se oli mahdollista. Suurin osa tullivalvonnan henkilöstöstä jatkoi kuitenkin työskentelyä toimistolla tai toimipaikalla uusien käytäntöjen mukaisesti. Jo tätä aiemmin Tullissa oli aloittanut eri osastojen edustajista koostuva koronatyöryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti parin viikon välein. Tämä työryhmä käsittelee Tullin koronaohjeistuksia ja -käytäntöjä koko organisaatiossa sekä tiedottaa niistä intranetissä. Työryhmässä käydään myös läpi esille tulleita haasteita ja haetaan niihin ratkaisuja.

Yksi suurimmista koronan tuomista haasteista on ollut luoda turvalliset toimintamallit niihin työtehtäviin, jotka vaativat pandemian aikanakin läsnäoloa toimistolla tai rajanylityspaikalla.

Suojavälineiden käyttö jatkuu

Yksi tärkeimmistä ohjeistettavista asioista on ollut suojavälineiden käyttö. Tätä varten perustettiin oma työryhmä, jossa laadittiin yksityiskohtaiset ohjeet erityyppisissä työtilanteissa käytettävistä suojavälineistä sekä niiden oikeasta pukemisesta, riisumisesta ja hävittämisestä. Kaikkia Tullin koronaohjeita päivitetään ja tarkennetaan tarpeen mukaan muun muassa valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti sekä Tullin työntekijöiltä tulleiden palautteiden perusteella. Tulli seuraa myös muiden viranomaisien sekä samalla toimipaikalla työskentelevien muiden toimijoiden ohjeistuksia. Lisäksi seurataan kansainvälisiä ohjeita ja suosituksia esimerkiksi Euroopan komissiolta ja Maailman tullijärjestöltä.

Tulli on ohjeistanut, että kasvomaskeja ja hengityssuojaimia on käytettävä kaikissa työtilanteissa ohjeiden mukaan, myös toimistolla työskennellessä. Tulli jatkoi tätä käytäntöä vielä vuoden 2021 loppuun saakka, vaikka osa viranomaisista luopui omista kasvomaskivelvoitteistaan marraskuussa 2021, kun pandemiatilanne helpotti hetkellisesti. Sovittiin kuitenkin, että muutkin viranomaiset käyttävät maskia, kun ovat

Tullin kanssa samoissa tiloissa. Laajasta etätyövelvoitteesta luovuttiin Tullissa marraskuussa 2021 valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti, mutta etätyösuositus otettiin uudelleen käyttöön jo kuukauden kuluttua, kun tartuntojen määrä jälleen nousi. Kasvosuojainten käyttöä jatketaan Tullissa edelleen.

Lisäksi Tullin työntekijöiden on noudatettava taktista suojausta sekä toimistossa että asiakkaiden kanssa työskennellessään. Tullin asiakastilat on varustettu suojaplekseillä, ja asiakkaita opastetaan pitämään turvaväli sekä käyttämään käsidesiä.

Työ rajanylityspaikoilla

Yksi suurimmista koronan tuomista haasteista on ollut luoda turvalliset toimintamallit niihin työtehtäviin, jotka vaativat pandemian aikana läsnäoloa toimistolla tai rajanylityspaikalla. Rajanylityspaikat ovat pysyneet avoimina koko ajan, vaikka matkustajaliikenne onkin vähentynyt huomattavasti. Joillakin toimipaikoilla aukioloja on supistettu ja henkilöliikennettä rajoitettu. Vain tavaraliikenne on jatkunut koko pandemian ajan rajoituksetta.

Rajanylityspaikoilla pandemia on aiheuttanut paljon muutoksia työnteon organisoimiseen. Työvuorot on pyritty suunnittelemaan siten, että eri vuoroissa työskentelevät eivät kohtaa toisiaan vuoron vaihtuessa. Myös avainhenkilöt sijaisineen vuorottelevat. Työvälineiden ja autojen käytössä minimoidaan kohtaamiset, ja työvälineiden puhdistusta ja desinfiointia on lisätty. Työajan liukumaa on pandemian aikana laajennettu, jotta työmatkat on joissakin tapauksissa mahdollista tehdä ruuhka-ajan ulkopuolella.

Pohjoisessa Ruotsin ja Norjan rajoilla korona on aiheuttanut muutoksia Tullin valvontaan. On sovittu, että resursseja voidaan siirtää väliaikaisesti tarpeen mukaan eri toimipaikkojen välillä. Samoin Tullin valvontahenkilöstö on paikannut valvontavajetta sellaisissa tullitoimipaikoissa, joissa tavallisesti on hyvin vähän Tullin henkilökuntaa. Tulli on myös resurssiensa puitteissa avustanut valvonnassa muita viranomaisia sisärajaratkaisuissa.

Lisäksi Tulli sai lokakuussa 2021 tartuntatautilain muutoksen myötä oikeuden avustaa terveysviranomaisia koronatodistusten tarkastamisessa. Tähän liittyviä virka-apupyynnöitä on tullut useita, ja Tulli on lokakuusta lähtien tarkastanut todistuksia eri puolilla maata.

TULLI

Paikkariippumaton työ on uusi normaali

Tulli selvisi kaksi ensimmäistä koronavuotta melko pienillä tartunta- ja karanteeniluvuilla, eikä toimintoja jouduttu muokkaamaan poissaolojen vuoksi. Vasta 2022 vuoden alussa tartunnat alkoivat yleistyä Tullissakin. Kuluneen kahden vuoden aikana Tullissa on jo totuttu pandemian aiheuttamiin muutoksiin ja omaksuttu uusia työnteon malleja. Neuvotteluja hoidetaan yhä enemmän

etäkokouksina, mikä on vähentänyt työhön liittyvää matkustamista huomattavasti. Myös työnteon malli on moninaisempi kuin ennen. Sitten joskus kun pandemia on ohi, monet työtehtävät ovat muuttuneet pysyvästi paikkariippumattomiksi ja moninaisemman työnteon malli on muuttunut uudeksi normaaliksi.

Rikostilastot

Rikostilanne	2017	2018	2019	2020	2021
Tullin tietoon tulleet rikokset	9 409	8 943	7 835	6 641	5 402
Rikoksesta epäillyt					
Ulkomaalaiset yhteensä	2 902	2 919	2 856	2 121	1 723
Kaikki epäillyt yhteensä	8 525	8 222	7 520	6 216	5 097
Tullirikostorjunnan vaikuttavuus (milj. e)					
Takaisin saatu rikoshyöty	28,00	30,80	24,50	26,00	32,10
Takavarikoimatta jääneen tavaran arvo	5,03	4,17	21,49	19,58	21,07
Vältetyt verot	48,11	8,64	24,20	11,60	17,09
Yhteensä	81,14	43,61	70,19	57,18	70,26

Huumausainerikokset	2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä huumausainerikos	271	281	389	272	285
Huumausainerikos	2 829	2 403	1 527	1 114	1 111
Huumausainerikoksen valmistelu	39	12	34	35	78
Huumausaineen käyttörikos	90	57	70	21	69
Yhteensä	3 229	2 753	2 020	1 442	1 543

Takavarikoidut huumausaineet	2017	2018	2019	2020	2021
Amfetamiini ja metamfetamiini (kg)	58,8	46,3	24,2	42,4	80,8
Hasis (kg)	675	34	47	0,7	3,5
Heroini (kg)	0,3	0,1	7,3	0,04	0,11
Khat (kg)	2 304	711	1 313	427	276
Kokaiini (kg)	3,5	8,2	32,9	10	55
Marihuana (kg)	115,2	199,9	255,6	280,4	261,7
Yhteensä (kg)	3 175	1 060	1 714	769	710
LSD (käyttöyksikköä)	4 950	6 039	3 671	1 699	9 893
Ekstaasi (tabl.)	19 034	187 784	40 935	79 451	53 916
Buprenorfiini (tabl.)	15 136	33 375	14 868	54 518	41 108

Lääkerikokset	2017	2018	2019	2020	2021
Lääkerikos	110	80	117	456	103
Lääkerikkomus	632	633	564	1 015	828
Yhteensä	742	713	681	1 471	931

Takavarikoidut lääkkeet (tabl.)	2017	2018	2019	2020	2021
	265 406	56 009	83 843	370 385	1 537 444

Dopingrikokset	2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä dopingrikos	6	13	9	23	22
Dopingrikos	37	50	47	46	62
Lievä dopingrikos	186	167	150	169	166
Yhteensä	229	230	206	238	250

Takavarikoidut dopingaineet	2017	2018	2019	2020	2021
(tabl./ampullia)	121 301	587 445	298 326	34 678	21 611

Haltuunotetut savukkeet (milj. kpl)	2017	2018	2019	2020	2021
	3	2,7	2,7	4,5	0,7

Takavarikoitu nuuska (kg)	2017	2018	2019	2020	2021
	2 390	6 744	4 940	7 011	9 104

Alkoholirikokset	2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä alkoholirikos	1	0	2	7	2
Alkoholirikos	3	3	4	16	1
Alkoholirikkomus	0	4	1	1	0
Lievä alkoholirikos	339	358	321	88	67
Yhteensä	343	365	328	112	70

Takavarikoitu alkoholi (l)	2017	2018	2019	2020	2021
Pirtu	6,5	210	0,5	4,4	9
Muut	1 051	2 320	1 272	11 732	10 975
Yhteensä	1 057,5	2 530	1 272,5	11 736	10 984

Ampuma-aserikokset	2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä ampuma-aserikos	1	2	0	6	8
Ampuma-aserikos	22	31	33	103	85
Lievä ampuma-aserikos	96	143	146	66	56
Ampuma-aserikkomus	1	0	0	0	3
Yhteensä	120	176	179	175	152

Takavarikoidut aseet	2017	2018	2019	2020	2021
Kaasuaseet	96	127	187	506	435
Tuliaseet	16	20	45	28	56
Yhteensä	112	147	232	534	491

Veropetokset	2017	2018	2019	2020	2021
Törkeä veropetos	83	116	149	98	96
Veropetos	181	251	256	231	156
Lievä veropetos	822	927	957	588	316
Yhteensä	1 086	1 294	1 362	917	568

Tullirikostutkimukset 2021

Lähde: Tullilaboratorio

Tullirikosepäilyn alaiset näytteet (kpl)	
Dopingaine	546
Huumausaine	1 616
Huumelääke	312
Kuluttajamarkkinoilta kielletty aine	412
Luokittelematon huumaava aine	43
Lääke	1 101
Muu rikosnäyte	111
Yhteensä	4 141

Tullilaboratoriossa valmistuneet näytteet (kpl)	
Elintarvikevalvonta	3 085
Kasvinterveysvalvonta	915
Kulutustavaravalvonta	1 464
Laiton maahantuonti	5 221
Liiketaloudelliset tutkimuspalvelut	110
Muut tutkimukset Tullille	72
Polttoaineiden laadun valvonta	561
Viranomaisyhteistyö	653
Yhteensä	12 081

tulli.fi

Ilmoita tullirikoksesta: vihjeet.tulli.fi

